

تورک و پورڈی

توركلرك فائده سنه چاليشير اون بش كونده بر چيقار

۱ کانون ثانی ۱۳۳۴ ص ۱

اوغرامشاردر ؛ باخرد جعیتک تشکیلاتنده برپوزوق
بریا کشتلی برچوق بی نو عمری سفیل و کوروم برحاله
کتریمشدر ؛ هرابکی شقده ده جعیت ، کندی ایچنده
باشایان علیلرینه باقی وظیفه سنی بوکله مشدر .

ینه بر قسم انسانل وارکه اونلر بلکه کندی باشلرینه
قلش اولسالردی پک اعلا یاشامایه ، اولدجه مسعود
باشامایه موفق اولاجقلردی . . جقی چو بوغبله مشغول
اولورکن ، چالیشیرکن جعیت کندی منفعت وحیایی
ایچون اونلری ایشی و عائله سی یاندن آیردی . .
طوندوروجی طاغیره ، یاقیچی جولره آتش وقان
ایچینه بوللادی . یاشامق ایستین جعیتک حق حیاتی
نامنه بوفردلردن برچوقی آتش وقان ایچندن برداها
دوغه دیلر . . دوغه دیلر ؛ فقط کریده ، ایچنده
آچلی حکومت سوردهن ایسیل بر قولوبه نکه ده بونی
بوکوک ، امیدسز ، جعیت ایچنده حتی سنده له مک
ایچون بیله اقتداره مالک اولمایان اوکوزلر قالدی ؛
یا بونلر نه اولاجق ؟ بو دغه ، جعیت کندی حیاتی
ایچون تولدوردیکی فردلرک چوجوقلرینی یاشامق
وظیفه سنی اوموزلرینه آلیور ؛ دارالایتملر ، اوکوز
بوردلری آچبور . حمایه اطفال ، فقرا پرور . . جعیتلری
تأسیس ایدیور .

مجلس مبعوثانک ۶ کانون اول ۱۳۳۳ تاریخی
انقصادنده معارف ناظر سابقی شکری پک افتدی ،
دارالایتملرک نه صورتله و نه زمان اچیلدقلری حقنده
آئیده کی بیاناتده بولونمشلردر .

بویانانده کوستریبورکه بریتیسله قارشی وظیفه لریمز
ایفاده هم کجیکدک ؛ همده بونی لایقوله ایفایده مدک .
دارالایتملر ۱۲ تشرین ثانی ۱۳۳۰ سنه سنده
تأسیس ایدمشدر . دارالایتملری تأسیسه سائق
اولان سبیده عرض ایدیم ؛ دولت سفر برلکی و حریری
اعلان ابتدکن صوکره بعض دول محاصره مؤسساتی
قابلق مجبورینده بولوندی . بودول محاصره مؤسساتی
میاننده برچوق دارالایتملر واردی . بودارالایتملری
قاپانجه اوراده بولان چوجوقلر که عثمانی چوجوقلری
ایدی - آچیقده قالاچقلر ، سفیل اولاجقلردی بونلرک
سفالتلرینه سدچمکک ایچون اونلری صیانت ایده چک
دارالایتملر تأسیس ایتک لازم کلدی فقط
دارالایتملری آچار آچار قارشیمزده غایت بویوک
بر احتیاج کوروندی . او احتیاجده بالقان حربندن
صوکره بو طرفه هجرت ایدن برچوق اهالی میاننده

ادیبانی اصلا ایدمه مش ، ادعا ایدیلن
تأثیری کوسترمه مش ، بلکه تقویه ایتمشدر .
چونکه برمانده فطری اوله رق یاشایان حسیاتی ،
تأثیرات خارجیه ازاله ایدمه من . دین ، لسان
تبدل ایتسه بیله حس فطری ثابت اولور .

شو تفصیلات ایله - ظن ایدرم - ثابت
اولمشدرکه تورکلر ، بعدالاسلام خلافت عباسیه
دورنده نه قدر بویوک بر نفوذ و اقتداره نائل
اولمشلر ؛ ناصل عالم اسلامده بویوک حکومتلر
تأسیس ایتمشلر ایسه قبلالاسلامده ایرانک
داخلنده اوقدر عالی بر اعتباره مظهر اوله رق
ایرانک اطرافنده عالی حکومتلر قورمشلر و نفوذ
ایرانی تمديد واحاطه ایتمشلردر .

۲۰ ذی الحجه ۳۳۵ و ۸ تشرین اول ۳۳۳

امامیه مورخی

صبر صام الدین

تعلیم و تربیه

بزده دارالایتملر

فقیرلره ، اوکوزلره یازدیم ایتک ، اونلری
انسان جعیتی آراسنده مفید و فعال بر عضو اوله رق
یاشامق انسانلره بروطیفه اولمشدر . بروطیفه نک اهمیت
و وسعتی ، مدنیت و عرفانک توسع و انکشافنی تعقیب
ایدیور . بوکک ، مدنی برسوبیه اصل اولمش ملنلرده
خیر پرور جعیتلر چوق فضلده در . یایدقلری ایشلرده
پک چوقدر . اسوه چک « سلامت اوردوسی » ایسته
بویله خیرکار بر جعیتدرکه قادیانی سقوطدن قورتاریور
واونلری ، قادیانلی وقار و ناموسیه متناسب ایشاره
حاضر لایور .

سقطار ، علیلر ، معنأ دوشکونلر . . منسوب
اولدقلری جعیتک بویوک قلبی انسانلری طرفندن قالدیر .
یلورلر ؛ بوزاولیلر ، اکثریا کور برطالعک سله سنه

قاپانديغىمىز زمان اونلرک آجىش اولدقلرى دارالايتم
مؤسساقى بوزدن اكسيك دكلى. اجنبيلر مملكتىمىزده
فداكارلىق ايدىرلر بوزى متجاوزدارالايتملر آچىشلىرى .
حال بوكه بوملكت هنوز بر دارالايتم آچامىشدى .
فقط قبول ايتديكىز بودجه سايه سنده بونلرى آلتىش
بشه چيتاردق . قاپانديقلىمىزله برابر سكسانى متجاوز
ايدى . بو آلتىش بىش دارالايتم ايشه كافى كله بور .
بىنا عليه بونلرى نه قدر تزييد ايدىر سىك مملكتى
اوتىبىنده خدمت اغىش اولوروز .

اطرافنده يوكسكن اعتراضلر، شكاياتلر برقىمى
هنوز صوصامدى ؛ بلكه برازدهما دوام ايدىر جك .
فقط جمعيت كندىنى آكادىقه يتيملىرله داها فضله
باقاجق .. اوزمان يالكىز حكومتك تشبىله دكل ،
ملت كندىسى جمعيتلر يايلاق ، ياخود بلديلىرى معرفتله
يكيدين يكييه مكممل دارالايتملر وجوده كتيه جكدىر .
يتيمخانه لره مطلقا آناىز ، باباسىزلىر كيرمى ؛
واساساً بونوع مؤسسه لرك يالكىز بونلرده حصرى
دوغرو دكلدر . چوجوقلىرله باقاجق اقتدار مالىيه
ياخود صلاحيت مالك اولمايان اونىك چوجوقلىرى ده
محتاج حمايه درلر ؛ چونكه بونوع اويون ده معدوم
حكمنده درلر . بوتون ممالك متمنده دارالايتملر ده
غايه شودر :

بك فقير چوجوقلىرى بو بونجه چاليشاراق حياى
قازانه بيله جك برحاله صوقق ، ايشىزلكك وسقالتك
مادى ومعنوى تهلىكه لرندن قورومق ايچون اوقومتق
وتربيه ايتكدىر .

بوعومى غايه اطرافنده بالخاصه دورت شكاده
دارالايتم تقريق اولونه بيلير :

(۱) صرف برحس مرچىكارانه ايله حتى ايكي اوچ
ياشنده كى چوجوقلىرى قبول ايدىرلر ، وبونلر
اون اوچ اون درت ياشنه قادار باقارلر كه بو ياشدن
صوكره اونلر خارچنده بربرده چراقلى يايابيليرلر .
بونوع دارالايتملر مضرقلرى زنكىن مؤسلىرى
طرفندن تامين اولوغىشدر . ياخود آلتيندن اون ياشنه
قادار چوجوقلر آلتير وبونلر يكرمى ياشنه قادار
باقيلير ؛ وبونلر كى ستىرلرندن ، مساعىسندن استفاده
اولونور .

(۲) بعض اشخاص طرفندن ، چوجوقلر مارك
ستىرلرندن استفاده اولونقى اوزره آچيلان صنايع

كىسه سىز برچوق چوجوقلر كده موجود بولماسى
ايدى . بو چوجوقلر شونك بونك حايه سىنه صيغىناراق
كلشلىر ؛ فقط برطرفده ملجا بولامادقلرى ايچون بر
چوغى آچقندن ، سقالتدن شونكه عىكوم بولوغىشلىرى .
ايشته ، بزه ، دول محاصه مؤسساقى قاپادقن صوكره
اوزاده كى چوجوقلىرى حايه ايك ايچون مؤسساق
آچديغىمىز صره ده بو چوجوقلر ده راست كلدىكىمىز دن
بونلرى ده كندى عضويتده نكون ايدىن عليلرله
ياقنى جمعيتك ناصلى قدسى بروطيفه سى ايشه بىه جمعيت
ايچنده جمعيتك منفعت وحياتى اوغرىنده توله نلر
احقاديده يتيشدىر مارك جمعيتك مهم بروطيفه سى اولوبور ؛
وبرائىن كومه سى نه قادار چوق جمعيت حالته كيرمىش
ايشه ، ينى اوزاده بروطيفه انسانيه داها بويوك بر
اهنامه وداها بويوك برشوقله يايلاور .

ارمنى ، روم ، يهودى .. ناهىخانه لره ، ايتاخانه لره
واردىر . وبونلر كى اكثريتى شخصى تشبىلرله ، ياخود
خيربرور ذاتلر كى ياردىلرله آچىلمىشدر ؛ حال بوكه
ياقنى زمانلره كلنجيه قدر بزه اوكوز قالمش چو-
چوقلر مارك كوز ياشلىرى ديدىر ده جك شفقخانه لرمى
مع الاسف بوقدى .. بزه اوكوز بوقيدى ؟ وار .
جان حربىز برستى بيله كچمىن تورك ملتك كويارده
تحصيلدن ، تربيه دن ، يتكندن ، ايچمكدن محروم اوقادار
اوكوزلىرى واردى كه .. بزه ، يالكىز حدودلر ده دكل
داخله ده تولىملىك انواعيله حال يارزده بولونديغىمىز
اونو قايىم . سارى برچوق خسته قلر ، مادى ، غذائى
محروميتلر هرسته بزه بيكلرجه اوكوز براقبور .
ياشامق ايشته بىر جمعيت ، بونلرى سقالتك ،
تولىمك لربيه براقاياجقدى .

برچوق خصوصلر ده بىر ايقاظ ايدىن عومى
حرب بزه لساندن ده قوتلندردى اوچ دورت سته دن
برى شيد چوجوقلر ماركى ، يتيملىرى طوبلايور .
اونلرى صوغوقدن ، آچقندن قورتاربور ، مادى
ومعنوى غدارلرله بيله بورز . برچوق سته لردن بىر
باشقا ملتلر طرفندن يايلىمده اولانى بزه ، آلتىاق بو
صوك سته لرده يانايه باشلاقق ؛ فى الواقع بومؤسسه لرى
آلتقه مجبور اولدى .. دارالايتملر كى تأسيسندن بى
آى صوكره حكومت اولادشده داها معتبرا برتربيه
وبرمك ايچون بىكى مؤسساق آچق لزومى حس
ايدى ..

... بزه دول محاصه نك بويكى مؤسساقى

بونلری صرف بر مستهلک وضعینده براقق هم چوجو-
قلرک، همده ملنک آتیسسی ایچون قباحث اولور .
دوشونلم که برچوق ملکئلرده چوجوقلر اولکله
قادر تحصیل ایله مشغول اوله لیدرلر، صوکره چوجوق
باباسنک دکاننده ، آناسنک پاننده برفائده تأمین
چالیشور .. بویوزلجه بیکارجه قول بویوک بروتوت
بابارکه بوندن استفاده ایتک وایتدیمرک کرکدر .

دارالایاتملر حرنک هر برنی بز برعائله بکنه تک
ایسته یوز . اوراده چوجوقلرله برابر مدیر ومعلم بر
عائله در . متوسط ومسعود بر حیات کچرن برعائله ده
ناصل طبعی بر تقسیم اعمال وارسه ناصل چوجوقلرک
هربری بر حقه سی وعمل ایله مکلف ایسه وبوتی
سویلی بروطفه اوله رق تلنی ایدیور ویایپورسه
دارالایاتملر دهده چوجوقلر عینی وضعینده اولایدیر :
اوقومق ، چالیشیق ، نافع ومقید اولیق ایچون
اوغراشیق ، طفیلی قالمق .. غایه سی تعیین ایدمه
دارالایاتملر یارین بزه مطلقا بوصله سی شاشیرمش
برچوق کنج قیز وارککلر وبره جکدر . بویکون
۹ - ۱۰ بیکه یاقین چوجوغک حیاتی قورتامایه
اوغراشان حکومته چوجوقلرک استغیاک احتیاجلرینی
علمی بر صورتده دوشونلرک وبوله رق برغایه چیزمه سی
لازمدر .

وصوکره ، امید ایدهرزکه بوجیت وملت ایچنده
نائیل ثروت وسعادت اولان برچوق زنکیئلر ،
بوجیت وملتک تعالیسی ایچون کیسه لرنی آچقده
کیکمه یه جکدرلر . هانکی بر جیتک دوشکولری ،
کیسه سزلی ، محتاجلری آرایسه ، شبهه سز ، او
آک مسعودیدر . اوراده صنوف اجتماعیه آراسنده
مصادمه لره آرز تصادف اولونور .

هم نوعدن محتاج معاونت ولایق تعالی اولانلرک
امدادینه قوشوق .. عصرک بردستوری ده اولدی .
بویوظفه نی نه قادر موقیتنه ایفا ایدهرسه ک عصری
برملت اولدیغهمده جهانی اوقادر ایتاندرمش اولوروز .
بوسناجمی ۱۵ تمانون اول ۱۷۹۱

نافع عطوف

دارالایاتملری درکه بورلره بو مقصدلره یارایاق
چوجوقلر آلیر .

(۳) زراعی یاخود مسلکی دارالایاتملردر بورلرده
چوجوقلر استعدادلرینه کوره مسلکله وخدمتلره
آیریلیرلر .

(۴) بر قسم دارالایاتملر داها واردرکه بونلر
فنا ، اخلاقسز چوجوقلری اصلاح ایتک غایه سیله
آچلمشلردر .

بزده موجود دارالایاتملر حکومت طرفندن
آچلمشلردر . بونلرک بر قسمی موازنه عمومیه دن
تخصیصات آیریلر ؛ بر قسمنکه اوکسوز یوردلری ،
لیلی ابتدائیلر (قسطمونیده) کی - ولایتلرجه مصارفی
درعهده اولومشدر . بلدیله ، اشخاص هنوز پک آز
یاردیم ایدیور . بونکچوندرکه بزم دارالایاتم بودجه من
اولدیجه قاباریق بریکون طوتوپور .

عددی آلمشه یاقین اولان دارالایاتملرده آناسز
باباسز ، یاخود آناسندن باباسندن بری بولونایان ،
یاخود اوبنی چوجوغنه باقامیه جق درجه ده دوشکون
اولان چوجوقلر واردر . بودارالایاتملرک بر قسمنده
صنعت ، زراعت واردر ؛ بر قسمی ایسه یالکرتندریسات
ابتدائیه ایله اشتغال ایدهرلر .

حکومت ، صنایع وزراعت دارالایاتملرنده
چوجوقلرک مساعیستدن استفاده نی دوشونمش وبودجه
سنه « دارالایاتملر حاصلاتی » نامیه بر واردات دخی
قویمشدر . کورولویورکه معارف عمومیه نظارتی دارالایاتملر
تشکیلاتی یاراکن دارالایاتملرک عمومی غایه سی دوشونمش
وبو غایه نی تأمین ایتک اوزره هر نوعدن دارالایاتملر
وجوده کتیره مشدر .

آنحاق ، بوتون دارالایاتملره صیجاق وشقیق بر
روح وحیات نفع ایتمه ک جدا مشکل اولدیغنی تسلیم
ایدلم . دارالایاتملر علی العاده برابتدائی مکتبی یاخود
دیگر بریلی مکتب کی اداره اولونماز ...

بلکه اوچ یاشندن اعتباراً اون بوش اون آلتی یاشنه
قادر برچوق چوجوقلر حیاتلرینی بر مکتبده کچیره .
جکدردر ؛ بونلری دورت دیوار آراسنده پک میخانیک
بر اصول ایله یتیشدیرجه ک اولورساق جمیته فعال
ومدرک دکل ، بالعکس اوبوشوق ومنفعل بر نسل
ویرمش اولوروز .

وصوکره دارالایاتملرده بویوزلجه قول وار .